

LJEKARNIČKA ZBIRKA THIERRY STALNOG POSTAVA MUZEJA GRADA PREGRADE

IVA VALIDŽIJA □ Muzejski dokumentacijski centar, Zagreb

IM 40 (1-2) 2009.
TEMA BROJA
TOPIC OF THIS VOLUME

sl.1-13. Ljekarnička zbirka, dio stalnog postava Muzeja grada Pregrade "dr. Zlatko Dragutin Tudjina", 2008.
Fotografije: Renata Škrinar, ATANOR

Ljekarnička zbirka Thierry dio je stalnog postava Muzeja grada Pregrade "dr. Zlatko Dragutin Tudjina" u Pregradi.

Nakon višegodišnjeg "mirovanja" (zadnji postav Ljekarničke građe ostvaren je u Povijesnome muzeju Istre 2005. g.) muzejskoj je struci predstavljena farmaceutska zbirka važna za Hrvatsku, čime se daje poticaj za ostvarivanje dugo željenoga Nacionalnoga farmaceutskeg muzeja.

Na postavu su radili prof. Iva Validžija (u to vrijeme kustosica, privremena ravnateljica muzeja), prof. dr. Vladimir Grdinić i Nikolina Jelavić Mitrović, dizajnerica postava.

Ljekarnička zbirka predstavlja farmaceutske djelatnosti obitelji Thierry, čije je djelovanje važno za Hrvatsku jer je ta obitelj svojim zaokruženim procesom proizvodnje lijekova bila prethodnica današnjih velikih farmaceutskih poduzeća.

Ljekarnik Adolf pl. Thierry de Chateaufieux utemeljio je u gradu Pregradi prvu industrijsku proizvodnju lijekova u

Hrvatskoj. Proizvodnja lijekova temeljila se na stručnome i znanstvenom iskustvu ljekarenja tijekom višestoljetnog djelovanja Ljekarnika u Hrvatskoj. Veza farmacije sa srodnim znanostima, kemijom i botanikom, bila je prirodna jer se kemija snažno otkrivala i razvijala u Ljekarničkim laboratorijima, a Ljekovito je bilje oduvijek bilo osnova za pripremu lijekova. Thierryjevo izvrsno poznavanje vlastite struke, potkrijepljeno širokim i svestranim znanjem iz kemije i botanike, najviše se očitovalo upravo u industrijskoj proizvodnji lijekova i proizvodnji kemijskih tvari, gdje je u početku bilo nekoliko malih, ali blistavih pothvata hrvatskih Ljekarnika. Međutim, začetak industrijske proizvodnje lijekova u Hrvatskoj nalazimo u Hrvatskom zagorju u doba Ehrlicha (1854.-1915.), osnivača moderne kemoterapije, još krajem 19. st., prije pronalaska prvog kemoterapeutika Salvarzana (1907.).

Ljekarnik Adolf pl. Thierry de Chateaufieux 9. studenoga 1892. dobiva koncesijsku ispravu pod brojem 52.906, tj. dozvolu za rad Ljekarne u Pregradi. Thierry je angažirao jednoga od poznatih zagrebačkih graditelja Gjuru Car-

Ljekarnička zbirka predstavlja farmaceutske djelatnosti obitelji Thierry, čije je djelovanje važno za Hrvatsku, jer je ta obitelj svojim zaokruženim procesom proizvodnje lijekova bila prethodnica današnjih velikih farmaceutskih poduzeća.

neluttija da mu projektira zgradu i proizvodni kompleks . Otvorio je ljekarnu *K Angjelu čuvaru* 1893. godine. Kako je Hrvatska već imala vlastitu *Hrvatsko-slavonsku farmakopeju* (1888.), stvoreni su solidni uvjeti za tvorničku proizvodnju lijekova, prvu farmaceutsko-kemijsku tvrtku u jugoistočnoj Europi.

Adolf pl. Thierry radio je na recepturi nekoliko lijekova. Najpoznatiji su bili *Thierryjev balzam* i *Thierryjeva centifolijska mast*; oba su pripravka poslije zaštićena žigom u Londonu. Lijekovi proizvedeni u Pregradi bili su prodavana i cijenjeni doslovno u cijelome civiliziranom svijetu.

Izložba je koncipirana tako da se uz pomoć slike s memoranduma i autentičnih predmeta ukratko predstave sve djelatnosti tvrtke Thierry.

Uvodni dio izložbe predstavlja segmente proizvodnje s memoranduma, uz karakteristične popratne predmete.

Pojedine segmente proizvodnje koji su bili popraćeni s dovoljno autentičnih predmeta detaljnije smo predstavili kao cjeline stalnog postava.

Izložbene su cjeline:

- ▣ *Obitelj Thierry de Chateauxvieux*
- ▣ *Oficina ljekarne "Vizitacije" u ljekarni*
- ▣ *Ljekarnički laboratorij*
- ▣ *Prostorija za zalihe-materijalka*
- ▣ *Trgovačka poslovnica*
- ▣ *Proizvodna prostorija*
- ▣ *Otprema*
- ▣ *Farmaceutsko komercijalno nakladništvo i prepiska*
- ▣ *Zgrada i ljekarna "K Angjelu čuvaru".*

Obitelj Thierry de Chateauxvieux plemići su iz Francuske koji su se iz nama nepoznatih razloga doselili u Hrvatsko zagorje. Nakon dolaska u Pregradu i osnivanja ljekarne *K Angjelu čuvaru* Adolf Thierry traži nostrifikaciju francuskog plemstva. U Državnom arhivu u Zagrebu nađeni su dokumenti kojima je zatraženo priznavanje plemstva na području Ugarske. Zahtjev za priznavanje plemstva predan je 1904. g., a 1910. g. zahtjev je odobren te *na području zemalja Krune Ugarske vlastnim služiti se rečenim plemstvom, plemićkim pridjevkom te grbom*.

Osnivač ljekarne Adolf Thierry sa suprugom Josipom imao je osmero djece. Dvoje njih po zanimanju su bili farmaceuti, a mlađi sin Vilim Thierry preuzeo je posao nakon očeve smrti 1920. g. Obitelj Thierry uspješno je poslovala do završetka Drugoga svjetskog rata, kada im je imovina nacionalizirana. Posljednji nasljednik obitelji Thierry, gospođa Theae Omerza preminula je 2006. g. U ovom dijelu postava predstavili smo fotografiju obiteljskog prstena s grbom, matricu s potpisom osnivača Adolfa Thierryja, fotografiju iz obiteljskog albuma te potpis nasljednika ljekarne, sina Vilima Thierryja.

Oficina ljekarne predstavljena je uz pomoć nekoliko skupina predmeta. Ljekopis ili farmakopeja (lat. *pharmacopoea*) državna je knjiga normi, stručni zakonik koji sadržava popise i opise ljekovitih tvari (prirodnih, sintetičkih) i pomoćnih ljekovitih sredstava sa zahtjevima o potrebnoj kakvoći, propisima njihova ispitivanja, opisom njihova pripravljanja i propisom o postupanju s popisanim tvarima.

Liječničkim receptima postavljenima na ulazu u oficinu ljekarnik započinje svoj stručni rad, a recept mu je podloga za rješavanje problema o ispravnom vezanju pojedinih sastojaka (ljekarnički: ingredijencija) u cjelinu, koja se u far-

maceutskoj praksi zove lijekovit oblik, pazeći da među propisanim sastojcima ne dolazi do kemijskog ili fizičkog antagonizma, tj. da propisani sastojci u gotovom lijeku zadrže nepromijenjenu svoju prvotnu strukturu. Receptu, dakle, liječnik daje svrsishodan sadržaj, a ljekarnik ispravan lijekovit oblik.

Predmetima na recepturnom stolu predstavljeni su ovi pripravnici: osnovni proizvod ljekarne –Thierryjeva centifolijska univerzalna mast, tarna vaga i precizna ručna vaga s utezima te novac s kraja 19. i početka 20. st. kao plaćeno sredstvo za lijekove.

Na zidu oficine izrađena je moderna replika ljekarničkih polica u koje su smještene ljekarničke posude.

Laboratorij je osmišljen u dva dijela: kao radni stol i pregradna stijena koja odjeljuje prostor laboratorija od materijalke i trgovačke poslovnice. Radni stol ima ladice za čuvanje raznih sprava i utenzilija potrebnih za laboratorijski rad. U izložbenoj cjelini laboratorija nalazi se *naprava za destiliranje i za kuhanje u pari, zajedno s ormarićem za sušenje, zatim poveća preša, lijevci, lopatice, staklene tikve, pipete, posude za infudiranje i menzure razne veličine, sprave za koliranje tekućina, propisana sita (rešeta) i aparat za sterilizaciju.*

Jedan od važnih izložaka jest *destilator i sprava na vodu paru*. Destilator se sastoji od bakrenog kotla s pokositrenim gornjim vanjskim dijelom, tzv. tubarke s drškom, hladnjakom te četvrtaste peći od kovanog željeza. Destilacija vodenom parom radi se u posebnom kotlu, položenom u drugi kotao, iz kojega se u nj uvodi vodena para. Destilirana se tekućina prihvaća u tzv. *florentinsku posudu*, u kojoj se aromatična voda oslobađa mogućeg viška eteričnog ulja. Aromatične vode i eterična ulja slu-

žile su kao komponenta pri izradi lijekova.

U prostoriji za zalihe – materijalki smještene su velike posude u kojima su se držale velike količine lijekovite droge – osnove za izradu lijekova. U taj segment izložbenog prostora ukomponiran je originalni restaurirani ljekarnički namještaj ljekarne *K. Angjelu čuvaru*.

Proizvodna prostorija s velikom reprodukcijom fotografije predstavlja zaposlenice u radnoj prostoriji, a tu su i fotografije iz albuma proizvoda i reklama obitelji Thierry.

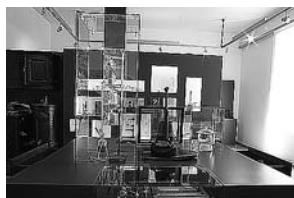
Otprema je dio postava u kojemu smo izložili originalne lijekove u njihovoj ambalaži. Tu se prikazuje i znanstveno-obrazovni film *Ljekarništvo na tlu Hrvatske – Mistika uzmiče pred svjetlošću razuma* autora prof. dr. Vladimira Grdinića.

Reklamiranje lijekova: Ljekarnik Adolf Thierry naveliko je reklamirao svoje lijekove na svim relevantnim jezicima toga doba. Ljekarnici koji nisu proizvodili lijekove na veliko niti ih reklamirali, često su se protivili takvom načinu ljekarničkog rada, no zahvaljujući upravo tom smislu za poslovanje, obitelj Thierry je svoje lijekove vrlo uspješno prodavala diljem Europe, Afrike i Amerike. U ovom segmentu stalnog postava nalaze se matrice za reklame i matrice za ambalažu lijekova.

U zadnjem segmentu izložbe predstavljena je obitelj Thierry i zgrada s proizvodnim dijelom koju su dali izgraditi u Pregradi.

Stambenu zgradu obitelji Thierry projektirao je poznati zagrebački graditelj Gjuro Carnelutti, koji je projektirao niz poznatih građevina u Zagrebu i okolici. Nacrti su izrađeni u lipnju 1893. g., gradnju je odobrila i pod brojem 3280/93 upisala Kraljevska kotarska oblast u

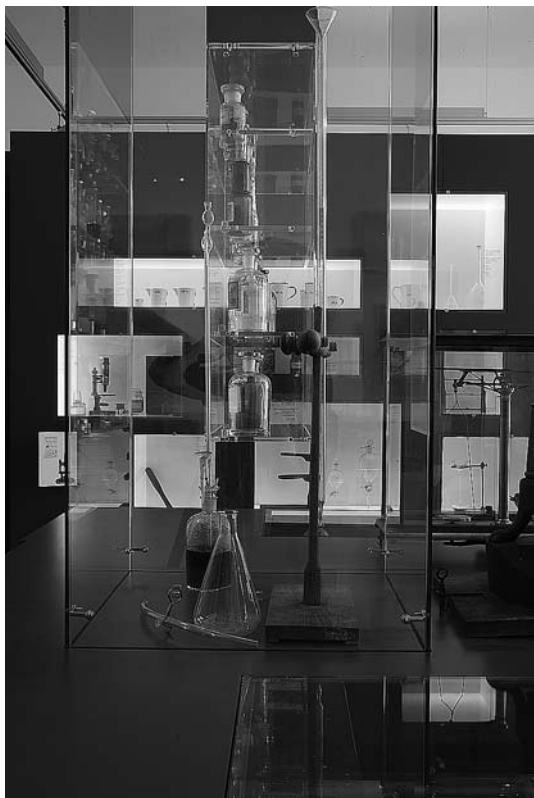
(...) Ljekarnik Adolf Thierry naveliko je reklamirao svoje lijekove na svim relevantnim jezicima toga doba. Ljekarnici koji nisu proizvodili lijekove na veliko niti ih reklamirali, često su se protivili takvom načinu ljekarničkog rada, no zahvaljujući upravo tom smislu za poslovanje, obitelj Thierry je svoje lijekove vrlo uspješno prodavala diljem Europe, Afrike i Amerike.

Pregradi 29. lipnja 1893. g. Zgrada je napravljena u historicističkom stilu, u prizemlju je smještena ljekarna *K Angjelu čuvaru* i popratne prostorije, a dio prizemlja bio je predviđen za iznajmljivanje. Na katu se nalazio stambeni dio obitelji Thierry, bogato opremljen pokućstvom i slikama. Zgrada Thierry primjer je gradske stambene zgrade s kraja 19. st. te čini novi urbani arhitektonski sklop u Pregradi.

Postojeća ljekarna, s originalnim namještajem, nastavila je djelovati te se i danas može razgledati kao dopuna ljekarničkog postava Thierry Muzeja grada Pregrade.

Zbirka Thierry svojom jedinstvenom temom i odličnom prezentacijom obogaćuje kulturnu ponudu Pregrade, no zbog neriješenog pitanja stručne osobe koja bi trebala raditi brojne stručne poslove vezane za tu prezentaciju, mogućnosti koje pruža zbirka potpuno su neiskorištene.

Muzej grada Pregrade od odlaska kustosa, na žalost već više od godinu dana nema nijednoga zaposlenog djelatnika.

Napomena: Posebnu zahvalu upućujem prof. dr. Vladimiru Grdiniću na stručnoj pomoći i sugestijama koje mi je dao pri izradi ljekarničkog postava.

Primljeno: 23. studenoga 2009.

Zbirka Thierry svojom jedinstvenom temom i odličnom prezentacijom obogaćuje kulturnu ponudu Pregrade, no zbog neriješenog pitanja stručne osobe koja bi trebala raditi brojne stručne poslove vezane za tu prezentaciju, mogućnosti koje pruža zbirka potpuno su neiskorištene.

named after Dr Zlatko Dragutin Tudjina in Pregrada. After several years of a lull (the last display of a pharmaceutical character was produced in the History Museum of Istria in 2005) a pharmaceutical collection important for Croatia was presented to the museum profession, and accordingly a spur has been given to the foundation of a long-wanted national pharmaceutical museum.

The pharmaceutical collection presents the pharmaceutical activity of the Thierry family, whose work was important for Croatia, because with its comprehensive process for the production of drugs it was the forerunner of today's big pharmaceutical industries.

Pharmacist Adolf pl. Thierry de Chateaufieux founded the first industrial production of drugs in Croatia in the town of Pregrada; this was founded on professional and scientific experience of pharmacy work during the several-centuries long work of pharmacists in Croatia. Thierry's excellent knowledge of his trade, backed up with wide and all-round knowledge of chemistry and botany was most of all manifested in the industrial production of medicines and the production of chemical substances, where at the beginning there were several small but brilliant undertakings of Croatian pharmacists.

The exhibition is conceived in such a way that with the help of a picture from the headed notepaper and of authentic objects, all the activities of the firm of Thierry are briefly presented.

The exhibition units are as follows: the Thierry de Chateaufieux family; the pharmaceutical retail department; inspections in the pharmacy; the pharmaceutical laboratory; room for stock; commercial office; production space; dispatch; pharmaceutical and commercial publishing and correspondence; the building and pharmacy "At the guardian angel".

THE THIERRY PHARMACEUTICAL COLLECTION OF THE PERMANENT DISPLAY OF THE PREGRADA MUNICIPAL MUSEUM

The Thierry Pharmaceutical Collection is part of the permanent display of the Pregrada Municipal Museum